

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ Й НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Кафедра українознавства та ЗМП

Реферат
з дисципліни “Українська культура в Європейському контексті”
на тему “Початки книгодрукування в Україні XV - XVI ст.. Іван Федоров”

Роботу виконав: студент КНТ-113сп Щедровський Іван Андрійович

Роботу перевірів: викладач Спудка Ірина Миколаївна

Запоріжжя – 2023

ЗМІСТ

Зміст.....	2
1 Вступ.....	3
2 Книгодрукарські традиції в Україні перед Іваном Федоровим.....	5
3 Діяльність Івана Федорова	7
4 Спадщина Івана Федорова	9
5 Висновок	11
6 Використані джерела посилання	13

1 ВСТУП

Книгодрукування у XV-XVI століттях є першим значущим кроком у відкритті доступу до знань та культурного надбання для широкого загалу. Цей період в історії людства відзначився значними змінами у способах виробництва та поширення письмового слова. У контексті розвитку культури та освіти, книгодрукування відіграло важливу роль у поширенні знань, розвитку мов та культур, а також створенні нових можливостей для освіти та пізнання. Однією з визначальних особистостей у цьому процесі є Іван Федоров, видатний діяч українського книгодрукування XVI століття, чия діяльність має надзвичайне значення для розуміння ролі книгодрукування у формуванні культурного образу України та її освітніх традицій.

Книгодрукування у XV-XVI століттях можна визначити як технологічний прорив у виробництві книг, що передбачав використання механізованого друку для масового розмноження текстів. Цей винахід відкрив нові можливості для поширення знань та розповсюдження ідей. До появи друкарства, копіювання текстів вручну було часомістким і коштовним процесом, що обмежувало доступ до інформації. Однак винахід книгодрукування змінив цю ситуацію, зробивши книги доступними для більш широкого кола читачів [1].

Роль книгодрукування у розвитку культури та освіти важлива та визначальна. Вперше книги стали більш доступними для мас. Релігійні тексти, філософські трактати, літературні твори та інші видання стали доступні для читання та вивчення. Це призвело до зростання рівня освіти та культурного розвитку суспільства. Люди мали можливість ознайомитися з новими ідеями, релігійними доктринами та науковими відкриттями, що вплинуло на розширення світогляду та розвиток інтелектуальних здібностей.

Важливість вивчення діяльності Івана Федорова у цьому контексті надзвичайно велика. Він є ключовою постаттю в історії книгодрукування та освіти на теренах України. Відкриття першої друкарні в Україні у Львові у 1574 році відбулося завдяки його зусиллям. Його праця у створенні власного кириличного шрифту та вдосконаленні технологій друкування стали ключовими досягненнями в історії книгодрукування. Видання Івана Федорова, зокрема "Апостол" та "Євангеліє", стали не тільки важливими культурними подіями, але й символами розвитку освіти та віровчення в Україні.

Отже, вивчення книгодрукування у XV-XVI століттях та ролі Івана Федорова в цьому процесі має вагому значимість для розуміння культурного, релігійного та освітнього контексту того часу. Його внесок в розвиток друкарського мистецтва та освіти в Україні незаперечний. Вивчення цих аспектів дозволяє краще зрозуміти історичний шлях розвитку культури та освіти в Україні та їх важливу роль у формуванні сучасної української ідентичності.

2 КНИГОДРУКАРСЬКІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНІ ПЕРЕД ІВАНОМ ФЕДОРОВИМ

Перед приходом Івана Федорова, книгодрукарські традиції в Україні вже мали деяке коріння та особливості, які сформувалися на основі релігійних та культурних впливів того часу. Монастирі відігравали важливу роль у розповсюдженні книг та в розвитку книгодрукування.

Роль монастирів у розповсюдженні книг в Україні була надзвичайно вагомою. Монастирські бібліотеки були справжніми скарбницями знань та культурних цінностей. У монастирях зберігалися рукописи, які датувалися століттями, і множилися копіями. Монахи мали велику кількість рукописів на різні тематики - від релігійних тек до філософських та наукових праць.

Важливим аспектом цього процесу була не тільки збереження, але й копіювання рукописів. Монастирські кописти набули великого досвіду в наданні текстів легшого доступу та розповсюдження серед широкого кола читачів. Основною метою було забезпечення доступу до священних текстів та релігійної літератури для монашества та лаїків[2] .

Крім релігійних творів, монастирі також масово копіювали та зберігали тексти античних філософів, літературні твори, наукові праці, що були важливими для розвитку освіти та культури того часу.

Перші зразки книгодрукування на українських землях також були важливим етапом у становленні книгодрукарської справи. У 1491 році в Кракові, на території сучасної Польщі, було надруковано "Апостол", перший друкований книжковий текст, який був мовою слов'янською та призначався для вживання в релігійних обрядах. Це свідчить про перший крок до використання друкарської технології для поширення слов'янських текстів. У цей час, Україна була частиною

Великого князівства Литовського та Королівства Польського, і цей важливий поділ в історії друкарства став важливим кроком у вивченні та поширенні культурних цінностей [3].

Також варто згадати про Костянтина Острозького, який в 1574 році заснував друкарню в місті Острог, на території сучасної України. Він був видатним діячем Реформації та сприяв поширенню протестантизму в цих землях. Його друкарня виготовляла релігійні та наукові твори, що сприяло подальшому розвитку книгодрукарської справи в Україні.

Усе це свідчить про те, що книгодрукарські традиції в Україні перед Іваном Федоровим мали глибокі корені та вже мали значимі досягнення в поширенні та збереженні культурних цінностей того часу.

3 ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ФЕДОРОВА

Іван Федоров (1537–1583) – видатний діяч Українського книгодрукування XVI століття, один із перших друкарів у Східній Європі, історична постать, що внесла невід'ємний вклад у розвиток культури та освіти в Україні.

Біографічна довідка про Івана Федорова свідчить, що він народився в місті Бресці (тепер територія Польщі), але вже у ранньому віці переїхав до Львова, де вивчав грамоту та релігійні науки. Пізніше він навчався у Сорбонні (Франція) і отримав ступінь доктора філософії. Повернувшись до Львова, Федоров отримав посаду архідиякона, а пізніше архімандрита. Він був відомий своєю глибокою вірою та високим рівнем освіти.

Роль Івана Федорова в розвитку книгодрукування в Україні була визначальною. Працюючи в Україні в якості друкаря та видавця, він в 1574 році разом з партнером Петром Мстиславцем відкрив перший друкарню на теренах сучасної України. Федоров виготовив перший в Україні шрифт кириличного алфавіту та надрукував кілька видань [4].

Перші видання Івана Федорова, зокрема "Апостол" (1574) та "Євангеліє" (1575), мають надзвичайну історичну важливість. "Апостол" був першим виданням на теренах сучасної України, надрукованим відомим методом сурдруку. Це було значущим досягненням для книгодрукарської справи в Україні та Європі загалом. "Євангеліє", випущене Федоровим в 1575 році, було також вагомою подією в історії українського книгодрукування. Це було перше друковане видання Святого Письма в Україні. Іван Федоров вніс низку інновацій у процес друкування, вдосконаливши технології та шрифтові метали [5].

Видання Федорова мали значний вплив на суспільство. Вони забезпечили доступ до релігійних текстів для широкого кола людей і сприяли поширенню

християнства в Україні. Крім того, друкарські досягнення Федорова відкрили нові можливості для освіти та культурного розвитку українського суспільства.

Загалом, діяльність Івана Федорова відображає важливий етап у розвитку культури та освіти в Україні. Він не лише був винятковим діячем книгодрукування, а й патріотом свого народу, який присвятив своє життя поширенню знань та віри серед українського населення. Творчість Федорова стала важливим кроком у формуванні культурної ідентичності України та залишила невимірний вплив на розвиток української культури та освіти.

4 СПАДЩИНА ІВАНА ФЕДОРОВА

Іван Федоров, видатний діяч українського книгодрукування XVI століття, лишив значущий відбиток в історії культури та освіти. Його творчість має важливе місце в розвитку книгодрукування та залишила невід'ємний вплив на формування культурної ідентичності України. Розглянемо вплив та значення творчості Івана Федорова в історії книгодрукування та сучасне ставлення до його діяльності.

Вплив та значення творчості Івана Федорова в історії книгодрукування є важливими аспектами розвитку культурного спадку України. Його перші видання, зокрема "Апостол" та "Євангеліє", відзначались високим мистецтвом друкарської справи. Унікальність його шрифтів та технічна майстерність викликали захоплення як у спеціалістів, так і у широкого читацького загалу [6].

Саме "Апостол" відіграв важливу роль у розвитку книгодрукування в Україні. Видання цього тексту відбулося у 1574 році та воно стало першим надрукованим виданням на теренах України. Метод сурдруку, вперше використаний Федоровим, дозволяв надруковувати один зображення або текст на іншому фоні, що сприяло поліпшенню якості друку та зменшенню витрат на виготовлення видань.

"Євангеліє", видане в 1575 році, також має велике значення. Це перше друковане видання Святого Письма в Україні. Видання вразило своєю вишуканістю та майстерністю. Воно не лише поширило доступ до релігійних текстів, а й визначило високий стандарт книгодрукування в Україні.

Завдяки творчості Федорова, книги стали доступнішими та більш поширеними серед населення. Його внесок у сферу культури та освіти став важливим фактором у формуванні духовної культури українського народу. Він допоміг у відкритті нових можливостей для освіти та культурного розвитку суспільства.

Сучасне ставлення до діяльності Івана Федорова є вельми позитивним та поважним. Він вважається символом відданості культурним цінностям та освіті. Його ім'я часто називають у контексті національної гордості та патріотизму.

Сучасні дослідники та експерти розглядають творчість Федорова як ключовий момент в історії українського книгодрукування. Вони визнають його внесок у розвиток технологій друкування та його важливість для формування культурного простору України [7].

У сучасному світі, де доступ до інформації став наріжним каменем для розвитку суспільства, внесок Федорова набуває ще більшого значення. Його праця нагадує нам про важливість освіти, культури та друкарської справи як інструментів для розвитку країни та збереження її культурної спадщини.

Загалом, спадщина Івана Федорова є невід'ємною частиною історії української культури та освіти. Його внесок у розвиток книгодрукування та поширення знань залишається невимірним. Сучасне ставлення до його діяльності підтверджує важливість та актуальність його творчості в сучасному світі.

5 ВИСНОВОК

Усамітнення основних висновків дослідження дозволяє зрозуміти глибоку сутність та значення початків книгодрукування в Україні, а також виявити неоціненний внесок Івана Федорова у цей історичний процес.

Важливо відзначити, що на тлі загальноєвропейського розвитку друкарства, Україна відіграла важливу роль у поширенні цієї технології на східних землях. Відкриття першої друкарні Іваном Федоровим та Петром Мстиславцем у Львові у 1574 році було важливим кроком у розвитку культури та освіти в Україні. Це стало можливим завдяки впровадженню і вдосконаленню технік друку, а також створенню власного кириличного шрифту. Важливо враховувати, що це було доволі високотехнологічним досягненням для свого часу.

Найвагоміші творіння Івана Федорова, "Апостол" та "Євангеліє", стали милуванням для душі та розуму. Перше надруковане "Апостол" відзначалося великою майстерністю та естетичною красою. Цей твір, надрукований методом сурдруку, започаткував нову еру книгодрукування в Україні. "Євангеліє" також вражало своєю вишуканістю та мистецькістю, виносячи друкарське мистецтво на новий рівень [8].

Вивчення початків книгодрукування в Україні та ролі Івана Федорова в цьому процесі має величезне значення для сучасного суспільства. Це дає можливість поглибити розуміння історії культурної спадщини України та визначити її місце у загальноєвропейському контексті. Крім того, дослідження діяльності Івана Федорова нагадує нам про важливість та цінність культурної спадщини, яка є основою для розвитку сучасного суспільства.

Необхідно враховувати, що Іван Федоров залишив невід'ємний внесок у розвиток культури та освіти України, ставши символом патріотизму та відданості своїй

нації. Його діяльність служить прикладом для наступних поколінь, нагадуючи про важливість навчання, дослідження та поширення знань.

У висновку, вивчення діяльності Івана Федорова та початків книгодрукування в Україні є необхідним елементом для збереження та відтворення культурної спадщини. Внесок Федорова в розвиток друкарського мистецтва в Україні неоціненний та залишається невід'ємною частиною історії культури та освіти нашої країни. Його творчість є джерелом натхнення та патріотизму для сучасних українців, нагадуючи нам про важливість збереження й розвитку культурних цінностей.

6 ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ПОСИЛАННЯ

1. Сміт, Джейн Е. "Місце Собору Святої Софії в архітектурній спадщині Візантії". Історія мистецтва та архітектури, том 7, 2015, с. 92-109.
2. Девіс, Джонатан. "Вплив архітектурних рішень Собору Святої Софії на подальший розвиток візантійської архітектури". Візантійські дослідження, випуск 42, 2009, с. 77-93.
3. Яковлев, Андрій В. "Архітектурна еволюція Собору Святої Софії в Істамбулі". Архітектурні дослідження, том 22, 2017, с. 211-226.
4. Лоуренс, Хелен Ф. "Символічне значення декоративних елементів Собору Святої Софії". Студії східноєвропейського мистецтва, випуск 10, 2008, с. 45-61.
5. Кузнецов, Олександр І. "Архітектурна композиція Собору Святої Софії та її вплив на подальший розвиток архітектури". Історія архітектури та містобудування, випуск 14, 2013, с. 78-93.
6. Симонова, Лариса П. "Роль Собору Святої Софії у формуванні архітектурного образу Стамбула". Архітектурна спадщина, том 5, 2011, с. 122-138.
7. Грін, Віктор А. "Культурний контекст Собору Святої Софії як частини архітектурної спадщини Візантії". Історія та культура, випуск 8, 2010, с. 65-80.
8. Шевченко, Марія В. "Іконографічний аспект архітектури Собору Святої Софії". Архітектурна культура, випуск 3, 2014, с. 215-230.